

ÉRETTSÉGI VIZSGA • 2008. május 7.

TÖRTÉNELEM
KÖZÉPSZINTŰ
ÍRÁSBELI VIZSGA

2008. május 7. 8:00

Az írásbeli vizsga időtartama: 180 perc

Pótlapok száma	
Tisztázati	
Piszkozati	

OKTATÁSI ÉS KULTURÁLIS
MINISZTERIUM

Fontos tudnivalók

Egyértelmű válaszokat adjon, egyértelmű jelöléseket alkalmazzon – javítás esetén is!

Válaszaiban **a lényeg** megfogalmazására törekedjen, **ne lépje túl a rendelkezésre álló helyet!**

Csak annyi válaszleletet írjon, amennyit a feladat kér! (Ha többet ír, a beírás sorrendjében értékeljük válaszait.)

Kérjük, **kék színű** tollat használjon!

A feladatok megoldásakor tartsa szem előtt az alábbi javaslatokat!

- Olvassa el figyelmesen a feladatokat!
- Kövesse figyelmesen a feladatlap utasításait!
- Tanulmányozza a feladatokhoz kapcsolódó forrásokat (kép, ábra, szöveg, térkép)!
- Használja minden feladat megoldásához a megengedett segédeszközöket: a középiskolai történelmi atlasz térképeit és a helyesírási szótárt!
- Válaszait gondos mérlegelés után, lehetőleg javítás nélkül írja le!

A szöveges, kifejtendő feladatok kidolgozásakor az alábbi munkamenetet javasoljuk:

1. Helyezze el időben és térben a feladatban megjelölt problémát!
2. Használja föl a feladat megértéséhez a forrásokat, illetve a középiskolai történelmi atlaszt!
3. Gyűjtse össze azokat az általános fogalmakat (pl. fejlődés, változás, termelés), illetve az adott korszakhoz kapcsolódó fogalmakat (pl. várjobbágy, céh, személyi kultusz), melyekkel az adott probléma bemutatható!
4. Építse be fogalmazásába a forrásokból megszerzhető információkat, következtetéseket!
5. Ha szükséges, készítsen vázlatot, illetve pizkozatot!
6. Tárja föl a probléma előzményeit, okait, következményeit!
7. Fogalmazzon meg feltételezéseket, magyarázatokat!
8. Építse be mondanivalójába önálló ismereteit (pl. nevek, évszámok), nézőpontját, véleményét!
9. Ügyeljen arra, hogy mondatai világosak legyenek!
10. Szerkessze meg szövegét, és figyeljen a helyesíráásra is!

Tájékoztatásul:

Az esszék javításának szempontjai:

- a feladat megértése,
- megfelelés a tartalmi követelményeknek,
- a válasz megszerkesztettsége, logikussága, nyelvhelyessége.

Eredményes munkát kívánunk!

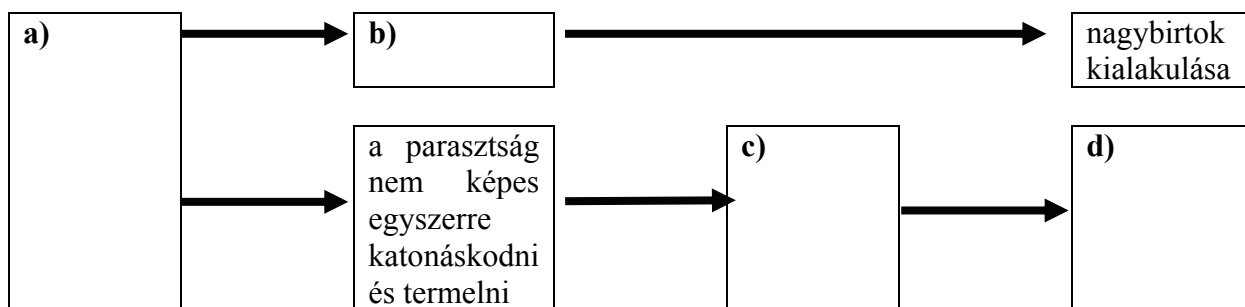
I. RÖVID VÁLASZT IGÉNYLŐ FELADATOK

1. A feladat a római köztársaság történetéhez kapcsolódik.

Töltse ki a forrásszöveg segítségével az alábbi folyamatábrát!

Válassza ki a hiányzó négy elemet a felsorolt hat közül, és számukat írja a megfelelő mezőbe! Egy elemet csak egyszer használjon! (Elemenként 1 pont.)

„A gazdagok szerezték ugyanis meg a nagy részét a földnek. Ha a közelükben egy szegény embernek volt egy kis birtoka, azt részben pénzen, részben erőszakkal megszerezték, s így szétdarabolt kicsiny földek helyett nagy birtokon gazdálkodtak. A földművelésre és állataik őrzésére rabszolgákat vásároltak, mert attól tartottak, hogy a szabad embereket elvonja majd a katonai szolgálat a földműveléstől. Ennek következtében az előkelők rendkívüli módon meggazdagodtak, a rabszolgák száma is gyarapodott. Itália szabad népessége azonban fogyott és tönkrement, hiszen szegénység, súlyos adók és örökös hadviselés sújtotta őket. Akiknek nem kellett katonáskodniuk, azok is tétlenségre voltak kárhóztatva, mert a föld a gazdagok kezében volt, s azt szabadok helyett rabszolgákkal műveltették.” (Appianosz: Római történelem)

1. hódító háborúk	2. provinciák szervezése
3. a kisbirtok tönkremegy	4. a városi proletárok (nincstelenek) számának növekedése
5. olcsó rabszolgák	6. a városi kézművesek számának növekedése

4 pont

2. A feladat a középkori egyház politikai szerepével kapcsolatos.

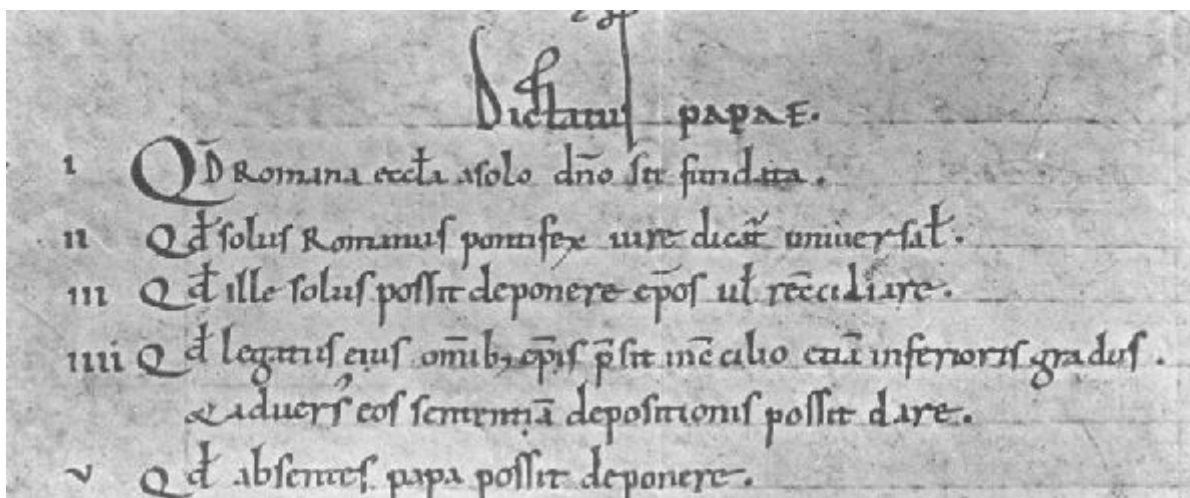
a) Egészítse ki a szöveget a hiányzó szavakkal! (Elemenként 0,5 pont.)

A pápák és császárok több évszázados küzdelme (1.)..... (1073–1085) pápaságával kezdődött, aki az egyházat az egész világ fölött uralkodó szervezetté kívánta emelni. A német király, IV. Henrik (1056–1106) még nem volt (2.)-rá koronázva, s csak a pápa kezéből kaphatta meg a koronát. A pápa dekrétumban fogalmazta meg a világi hatalommal szembeni elsőbbségét, mire IV. Henrik a wormsi birodalmi gyűlésen megfosztotta méltóságától a pápát. A pápa válaszképpen (3.) IV. Henriket az egyházból. Több év-tizedes szembenállás után a pápaság és a császárság az investitúra kérdésében (4.)-ben [évszám] Wormsban kompromisszumot kötött.

b) Párosítsa a képeket az 5. oldalon e feladatban felsorolt fogalmakkal! Írja be a fogalmak számát a táblázatba! (Egy fogalom kimarad.) (Elemenként 0,5 pont.)

A)

B)

C)

D)

Fogalmak:

1. investitúra
2. a pápai hatalomról szóló dekrétum
3. konkordátum
4. Canossa-járás
5. úriszék

Képek	A	B	C	D
Fogalmak				

4 pont

3. A feladat a középkori Magyarország történetéhez kapcsolódik.

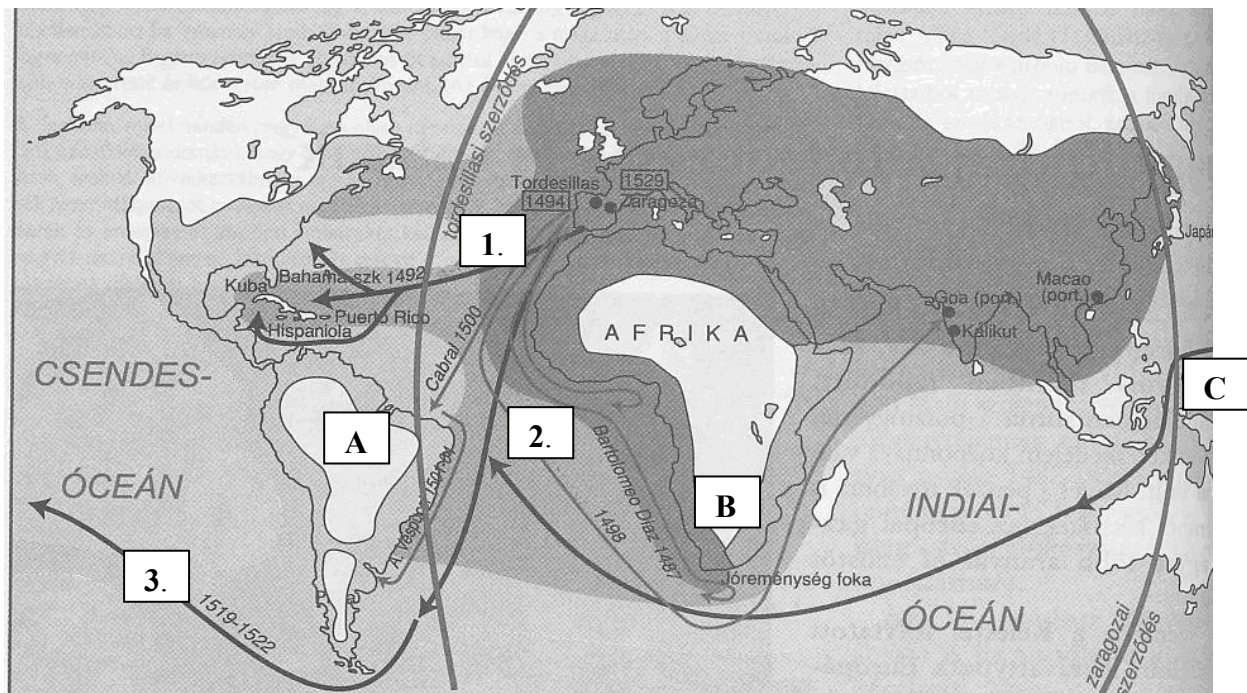
Írja be a táblázatba a magyarázatokhoz a megfelelő fogalmak betűjelét! *Egy fogalom kimarad!* (Elemenként 1 pont.)

Magyarázatok	Betűjel
a) A kibányászott ezüst egynyolcada, illetve arany egytizede, amit a bányászok a királynak fizetnek.	
b) Az ország határán fizetendő kereskedelmi vám.	
c) A kamara hasznát felváltó, telkekre kirótt adó.	
d) A királyi pénzverő kamara kizárólagos joga a nemesfém átvételére.	

Fogalmak:

- A: kapuadó
 B: bányabér (urbura)
 C: rendkívüli hadiadó
 D: harmincad
 E: nemesérc-felvásárlási monopólium

4 pont

4. A feladat a nagy földrajzi felfedezésekkel kapcsolatos.**Oldja meg a feladatokat a térkép és ismeretei segítségével! (Elemenként 0,5 pont.)****a) Adja meg a térképen számmal jelölt útvonalakon hajózó felfedezők nevét!**

1. 2. 3.

b) Nevezze meg melyik ország királya hódíthatott a tordesillasi és a zaragozai szerződés értelmében a térképen betűkkel jelzett térségben?

A B C

3 pont

5. A feladat II. József uralkodásával kapcsolatos.**Oldja meg a feladatokat a források és ismeretei segítségével!**

A)

„II. tc. 5. §. Ő legszentségesebb császári és királyi felsége férfiágának magvaszakadtával [...] az öröklési jogon való utódlást e Magyarországon és koronájában, s az Isten segedelmével már visszaszerzett ehhez tartozó részekben, országokban és tartományokban, felséges Osztrák Házának nőágára is és pedig első helyen a fent tisztelt most uralkodó legszentségesebb császári és királyi felségnek [...] uralkodás és kormányzás végett átruházzák.”

B)

„Én tehát, hogy egyszer s mindenkorra elejét vegyem a magyar és erdélyi rendek minden elgondolható, a méltányosságnak csak a színével is bíró panaszainak, minden uralkodásom alatt kelt általános rendeletet és intézkedést eltörölök, s őket azon

állapotba visszahelyezem, melyben Őfelségének, a boldogult császárnének halálakor voltak. Ebből csak a tolerancia-patenst, az új lelkészrendezésre vonatkozó intézkedéseket, végre a jobbágyokra vonatkozót veszem ki.”

C)

„Tizedszer. Sértetlenül megmarad a lehetőség nemcsak arra, hogy az elkövetkező országgyűlésen az egyéb sérelmeket előadhassák, hanem annak a lehetősége is, hogy mindarra, ami ténylegesen a nemzet üdvét és becsületét szolgálja, szabad kívánság formájában, kellő tisztelettel és törvényes úton, a királyi kegyes jóváhagyást is megkérhessék; így [...] Magyarország és az Erdélyi Fejedelemség iránti jószándék tekintetében ugyanazon királyi felségtől már nem is lehet kívánni többet.”

D)

„9. tc. 1.§. Hogy mikor a nádori és a vele törvény szerint összekötött helytartói hivatal jövedőben megüresedik, az egy éven túl nem fog üresedésben hagyatni.
14. tc. 1. §. Aki egyszersmind azt is elhatározta, hogy az ország dolgait és ügyeit, az országon belül és kívül, magyarok által fogja végezni és végeztetni.”

E)

„Másodszor: Azt akarjuk, hogy minden Parasztnak szabad legyen maga kedve szerint, Földes Úrnak engedelmé nélkül is házasodni, Tudományoknak s Mesterségeknek tanulására magát adni, azokat akárhol gyakorolni.”

F)

„Minthogy ő legszentebb felsége meg van győződve arról, hogy minden kényszer, amely az emberek lelkiismeretére erőszakkal hat, mindennél ártalmasabb, ezzel szemben az olyan helyes türelem, amelyet a keresztényi szeretet javall, mind a vallásra, mind az államra igen nagy haszon forrása, elhatározta, hogy e türelmet valamennyi császári és királyi tartományában bizonyos törvényekkel erősíti meg.”

a) Válassza ki a fenti rendeletek és törvények közül a II. József uralkodásának időszakához kötődőeket! Írja a betűjeleket a pontozott vonalra! (Elemenként 0,5 pont.)

.....

b) Miért hívták II. Józsefet a kortársak „kalapos királynak”? (1 pont)

.....

c) Meddig maradt érvényben (év) II. József nyelvrendelete? (0,5 pont)

.....

3 pont	
--------	--

6. A feladat a XIX. század eszmetörténetéhez kapcsolódik.

Írja az ideológiák neve alá a megfelelő idézet betűjelét! (Egy idézet betűjele kimarad.)
(Elemenként 1 pont.)

A. „A mai rendkívül káros társadalmi rétegződés felsőbb és alsóbb osztályai helyett egyetlenegy magas színvonalon álló osztály lesz csupán.”

B. „Ha nélkülözhetetlen az óvatosság ott, ahol élettelen anyaggal van dolgunk, sokkal nélkülözhetlenebbé válik, amikor rombolásunk és alkotásunk tárgyai érző lények, akiket nyomorba dönthetünk gyors és meggondolatlan döntésünkkel.”

C. „[...] A jól kormányzott országban a szuverén hatalmat egyetlen embernek kell gyakorolnia, a rendek nem részesülhetnek a hatalomból, és nem parancsolhatnak az uralkodónak.”

D. „Az egyetlen cél, amelynek érdekében jogosan lehet civilizált közösség bármely tagjával szemben – akarat ellenére – erőszakot alkalmazni: mások sérelmének megakadályozása. Az ő saját java nem elégséges indok erre.”

E. „Ne legyen többé katolikus és protestáns, ne legyen többé porosz és osztrák, szász és bajor, ne legyen többé gondolatbeli és akaratbeli ellentét köztetek – németek, legyetek végre egységesek, akarjatok végre egyet!”

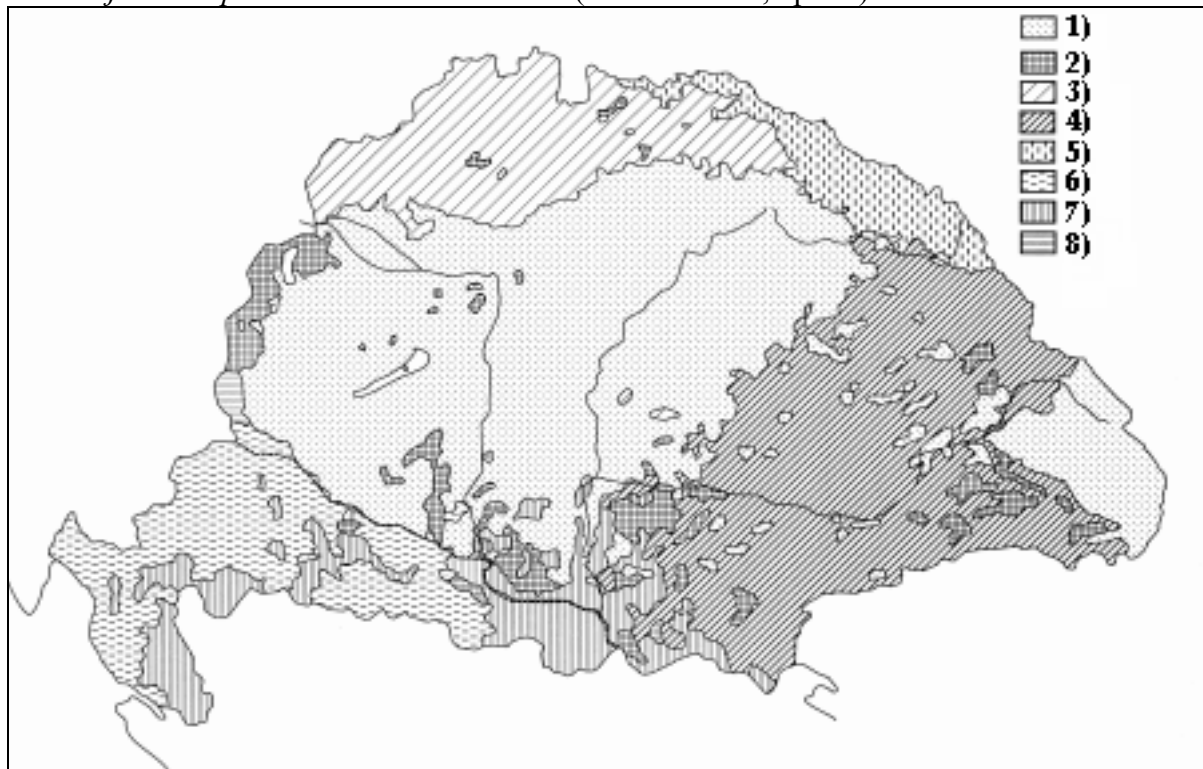
liberalizmus	nacionalizmus	konzervativizmus	szocializmus

4 pont

7. A feladat a dualizmus kori Magyarország történetéhez kapcsolódik.

Készítsen jelmagyarázatot az alábbi térképhez! Töltse ki a táblázatot!

Használja a középiskolai történelmi atlaszt! (Elemenként 0,5 pont.)

A nemzetiségek 1910-ben

Szám	Nemzetiség
2)	
3)	
4)	
5)	
6)	
7)	

3 pont

8. A feladat a világgazdasági válság történetéhez kapcsolódik.**Húzza alá a megfelelő választ a forrás tanulmányozása után!** (Elemenként 1 pont.)

„Ha a kincstár ócska palackokat megtöltene bankjegyekkel, megfelelő mélységben elásná s azután a magánvállalkozókra bízna, hogy újból kiássák a bankjegyeket, nem lenne munkanélküliség, és a visszahatások révén a társadalom reális jövedelme és tőkevagyonja is valószínűleg jelentősen nagyobb lenne.” (John M. Keynes)

a) A felsoroltak közül melyik volt a válság lényegi összetevője 1929-ben?

1. olajárrobbanás
2. túltermelés
3. népességrobbanás

b) Keynes szerint mit tegyen az állam a válság leküzdésére?

1. segíyezzen
2. csökkentse a munkanélküliséget
3. csökkentse a költségvetési hiányt

c) Miért alkalmas ez módszer a válság leküzdésére?

1. mert növeli a vásárlóerőt
2. mert csökkenti az árakat
3. mert csökkenti a termelést

3 pont

9. A feladat a két világháború közötti magyar külpolitikával kapcsolatos.**Válaszoljon a kérdésekre a források és ismeretei segítségével!**

„1. cikk. Abban az esetben, ha a Magas Szerződő Felek egyikét Magyarország részéről nem provokált támadás érné, a másik fél kötelezi magát, hogy a jelen Szerződés 2. cikkében foglalt megállapodás által meghatározott módon a megtámadott fél védelmére kel.

4. cikk. Avégből, hogy békés erőfeszítéseiket összhangba hozzák, a két kormány kötelezi magát, hogy a Magyarországgal fennálló kapcsolataikat érintő külpolitikai kérdésekben egyetértően fog eljárni.” (A Román Királyság és a Csehszlovák Köztársaság szerződése; 1921)

„A múlt évben jelentős változás állott be Magyarország külpolitikai helyzetében. A pénzügyi és katonai ellenőrzés megszűnte után szerződést kötöttünk Olaszországgal [...] Ezt a szerződést tárgyalás előzte meg déli szomszédunkkal, amelynek az volt a célja, hogy bizonyos függő jogi, gazdasági és pénzügyi kérdések elintézése révén gazdasági közeledést keressünk, s ha lehet, a vitás jogi kérdésekre nézve döntőbírói szerződést is kössünk. [...] azonban két év óta húzódnak ezek a tárgyalások. [...] Ha e lassúság okát keressük, [...] azt kell mondanom, hogy ez a lassúság főleg annak a szerződéses viszonynak tulajdonítható, amely déli szomszédunk és két másik szomszédunk között áll fenn: [...] amely megnehezíti azt, hogy ezeknek az államoknak egyike Magyarországhoz való viszonyát külön és függetlenül a két másik államtól igyekezzék [...] rendezni. [...] Vagy irredenta-e az, ha mi a békerevíziót követeljük? Hiszen erre két jogcímünk is van. Az egyik maga a [...] békeszerződés a benne foglalt népszövetségi paktum 19. szakasza, amely módot ad arra, hogy bármely állam felvesse egyik vagy másik szerződés revíziójának kérdését a Népszövetség előtt. A másik jogcím pedig a kísérőlevél, amellyel a békeszerződést átadták, s amely elismeri, hogyha nemzeti szempontból a határok megállapításánál igazságtalanságokat követtek el, azok ki fognak korrigáltak. [...] e kérdéssel foglalkozni tehát nem irredentizmus. Ennél továbbmenő akciókat, kalandos vállalkozásokat és összeesküvéseket igenis lehetlenné teszünk...” (Bethlen István beszéde; 1928)

irredenta: Nagy-Magyarország visszaállítását akarja

a) Melyik békeszerződésre utal a miniszterelnök beszédében? Mikor született ez a békeszerződést Magyarországgal? (Elemenként 0,5 pont.)

a békeszerződés neve:

az aláírás időpontja (év, hó, nap):

b) Hogyan nevezzük azt a „szerződéses viszony”-t, amire Bethlen beszédében utal? (0,5 pont)

.....

c) Nevezzen meg két jogcímet, amelyek Bethlen szerint lehetővé teszik az ország számára a revízió követelését! (Elemenként 0,5 pont.)

.....

.....

d) A források alapján állapítsa meg, miért volt kudarcra ítélve a magyar kormány tárgyalási szándéka a déli szomszédal! (1 pont)

.....

e) Hogyan viszonyul Bethlen a határok erőszakos megváltoztatásához? (0,5 pont)

.....

4 pont	
--------	--

10. A feladat a Rákosi-korszak életmódtörténetéhez kapcsolódik.

Döntse el a felsorolt adatok és ismeretei alapján, hogy a megállapítások igazak vagy hamisak! Írjon X jelet a táblázat megfelelő helyére! (Elemenként 1 pont.)

Életszínvonal-adatok az 1950-es évekből (%)		
1950=100 %		
Év	A munkások és alkalmazottak reáljövedelme	A parasztság reáljövedelme
1950	100	100
1951	95	116
1952	85	65
1953	89	106
1954	112	108
1955	118	116
1956	126	112
1957	145	130

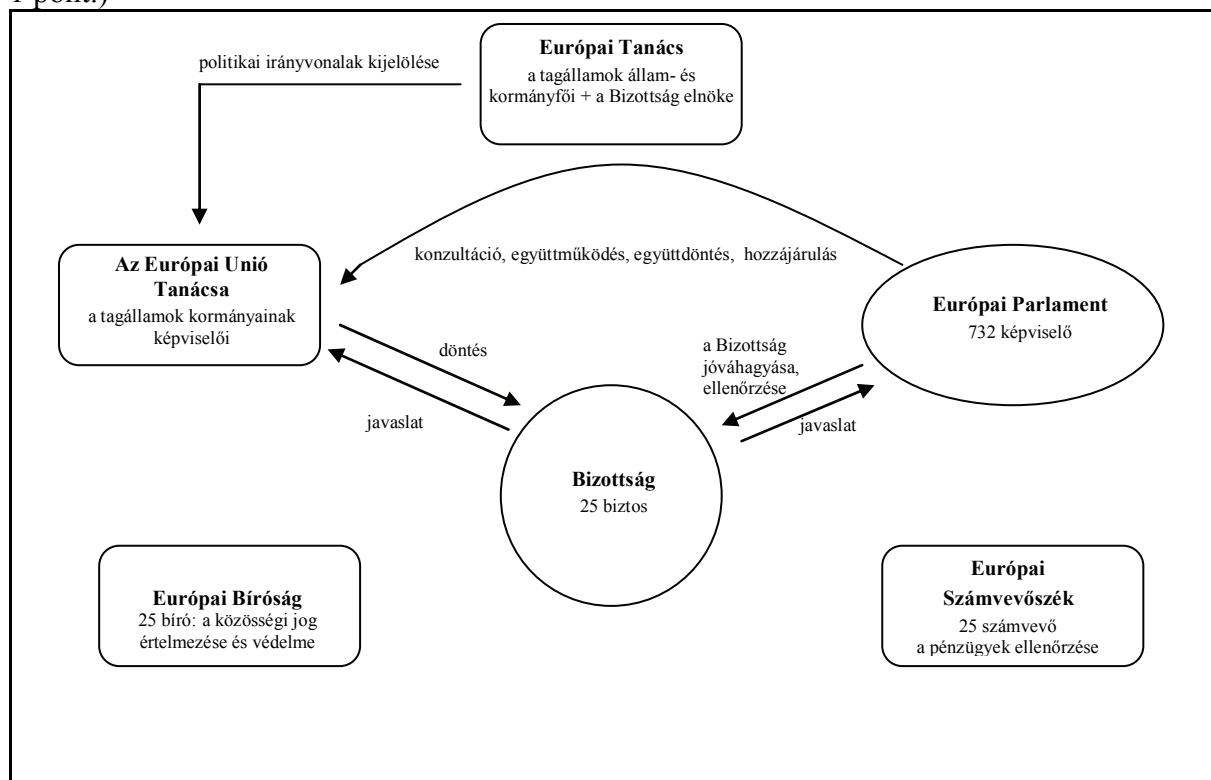
reáljövedelem: a termékeknek és szolgáltatásoknak az a mennyisége, amelyet a háztartások az adott időszaki jövedelmükből az adott árszínvonal mellett megszerezhetnek

Megállapítások	igaz	hamis
a) A II. világháború után jelentős gazdasági visszaesés következett be, de a tervgazdaság bevezetésével újra nőni kezdtek a jövedelmek.		
b) Nagy Imre első miniszterelnöksége nem befolyásolta egyik réteg jövedelmének alakulását sem.		
c) Az ipari beruházásokhoz szükséges tőkét a mezőgazdaságból és a fogyasztás csökkentéséből teremtették elő.		
d) A kádári konszolidáció egyik kulcseleme az életszínvonal emelése volt.		

4 pont

11. A feladat az Európai Unió intézményrendszerével kapcsolatos.

Állapítsa meg az ábra és ismeretei alapján, hogy az Európai Unió melyik intézményére vonatkoznak az alábbi állítások! A megfelelő nevet írja a táblázatba! (Elemenként 1 pont.)

Az Európai Unió intézményrendszere (2004. május)

Állítások	Az intézmény neve
a) Ez az intézmény ügyel a tagállamokban a közösségi jog betartására, egységes alkalmazására. Székhelye Luxemburg.	
b) Strasbourg (és Brüsszel) székhelyű szervezet, melynek képviselőt az uniós tagállamok polgárai közvetlenül választják meg. Konzultatív ellenőrző testületként működik, de részt vesz a jogalkotásban és a döntéshozatalban is.	
c) Az Unió legfőbb döntéshozó szerve, mely a tagállamok állam- és kormányfőiből áll. Ez a testület határozza meg az Unió által követendő általános politikai irányvonalakat. Elnöki tisztségét a tagállamok félévenként váltva töltik be.	

3 pont

**12. A feladat az emberi jogokkal kapcsolatos.
Oldja meg a feladatot a források segítségével!**

„VI. A törvény a közakarat kifejezése; alkotásában minden polgárnak joga van személyesen vagy képviselői révén közreműködni. A törvény egyformán törvény mindenki számára, akár védelmez, akár büntet; s mivelhogy a törvény előtt minden polgár egyenlő, tehát minden polgár egyformán alkalmazható minden közhivatalra, állásra és méltóságra, erényeik és képességeik különbözőségén kívül egyéb különbséget nem ismerve.

IX. Mindaddig, amíg bűnössé nem nyilvánítják, minden ember ártatlannak vélelmezendő. Ha tehát letartóztatása mégis elkerülhetetlenné válik, a törvénynek szigorúan meg kell torolnia minden olyan keményebb rendszabályt, amelyet a szökés megakadályozásának szükségessége nem indokol.

XI. A gondolatok és vélemények szabad közlése az embernek egyik legértékesebb joga; ennél fogva minden polgár szabadon szólhat, írhat s nyomtathat ki bármit, felelősséggel tartozván viszont e szabadsággal való visszaélésért a törvény által meghatározott esetekben.

XIII. A karhatalom és a közigazgatás költségeinek fedezésére nélkülözhetetlenül szükséges mindenkinek közös hozzájárulása; s e hozzájárulást, kinek-kinek képessége szerint, a polgárok összessége közt egyenlően kell elosztani.

XVI. Az olyan társadalomnak, amelyből e jogok biztosítékai hiányoznak, s ahol a törvényhozó és a végrehajtó hatalom szétválasztását nem hajtották végre, semmiféle alkotmánya nincs.” (*Részletek az Emberi és Polgári Jogok Nyilatkozatából; 1789*)

„A közgyűlés kinyilvánítja az emberi jogok egyetemleges nyilatkozatát

2. cikk: Mindenki, bármely megkülönböztetésre, nevezetesen fajra, színre, nemre, nyelvre, vallásra, politikai vagy bármely más véleményre, nemzeti vagy társadalmi eredetre, vagyonra, születésre, vagy bármely más körülményre való tekintet nélkül hivatkozhat a jelen Nyilatkozatban kinyilvánított összes jogokra és szabadságokra.

7. cikk: A törvény előtt mindenki egyenlő és minden megkülönböztetés nélkül joga van a törvény egyenlő védelméhez. Mindenkinek joga van egyenlő védelemhez a jelen Nyilatkozatot sértő minden megkülönböztetéssel és minden ilyen megkülönböztetésre irányuló felbujtással szemben.

11. cikk: Minden büntetendő cselekménnyel vádolt személyt ártatlannak kell vélelmezni mindaddig, amíg bűnösségét nyilvánosan lefolytatott perben, a védelméhez szükséges valamennyi biztosíték mellett, törvényesen megállapítják.

19. cikk: Minden személynek joga van a vélemény és a kifejezés szabadságához, amely magában foglalja azt a jogot, hogy véleménye miatt ne szenvedjen zaklatást és hogy határookra való tekintet nélkül kutathasson, átvihessen és terjeszthessen híreket és eszméket bármilyen kifejezési módon.” (*Részletek az Emberi Jogok Egyetemes Nyilatkozatából; 1948*)

Írja be a táblázatba a felsorolt jogok, jogelvek mellé, hogy a dokumentumok melyik cikkében (pontjában) találhatóak meg! Ha egy jog nem található meg az adott forrásrészletek között, húzza ki (—) a megfelelő mezőt! (Elemenként 0,5 pont.)

	Az Emberi és Polgári Jogok Nyilatkozata	Az Emberi Jogok Egyetemes Nyilatkozata
a) Az ártatlanság vélelme		
b) Közteherviselés		
c) A törvényhozás és végrehajtás szétválasztása		
d) Törvény előtti egyenlőség		
e) Egészséges környezethez való jog		
f) Véleménynyilvánítás szabadsága		

6 pont	
--------	--

II. SZÖVEGES, KIFEJTENDŐ FELADATOK**Olvassa el figyelmesen!**

A következő feladatok közül összesen **hármat** kell kidolgoznia.
Az alábbi szabályok alapján kell választania:

Kidolgozandó:

egy, az **egyetemes** történelemre vonatkozó feladat,
kettő, a **magyar történelemre** vonatkozó, egy **rövid** és egy **hosszú**,
különböző korszakokra vonatkozó feladat.

Tanulmányozza figyelmesen a feladatokat!

	Sorszám	Korszakok, témák	A feladat típusa
Egyetemes történelem	13.	Reformáció	rövid
	14.	Ipari forradalom	rövid
Magyar történelem	15.	Erdély társadalma	rövid
	16.	A magyar államalapítás	hosszú
	17.	A magyar nyelv kérdése a reformkorban	rövid
	18.	A XVIII. század demográfiai viszonyai	hosszú
	19.	Magyarország a II. világháborúban	rövid
	20.	Az 1956-os forradalom és szabadságharc	hosszú

Segítségül megadjuk a helyesen kiválasztott feladatok sorszámainak lehetséges kombinációit.

Jelöljön meg egy oszlopot az alábbi táblázatból!

Karikázza be a választott oszlop betűjelét!

Feladattípus	A	B	C	D	E	F	G	H	I	J	K	L
rövid	13.	13.	13.	13.	13.	13.	14.	14.	14.	14.	14.	14.
rövid	15.	15.	17.	17.	19.	19.	15.	15.	17.	17.	19.	19.
hosszú	18.	20.	16.	20.	16.	18.	18.	20.	16.	20.	16.	18.

Csak a szabályok szerint kiválasztott feladatok értékelhetők! A feladatok után az értékelési szempontok szerepelnek, az elért pontszámokat a javító tanár állapítja meg.

A feladatok közül **csak a választott hármat dolgozza ki**, a többit hagyja üresen!

A feladatok kidolgozása előtt tanulmányozza a 2. oldalon található útmutatót!

A válaszok elkészítése során fogalmazvány (piszkozat) készíthető!

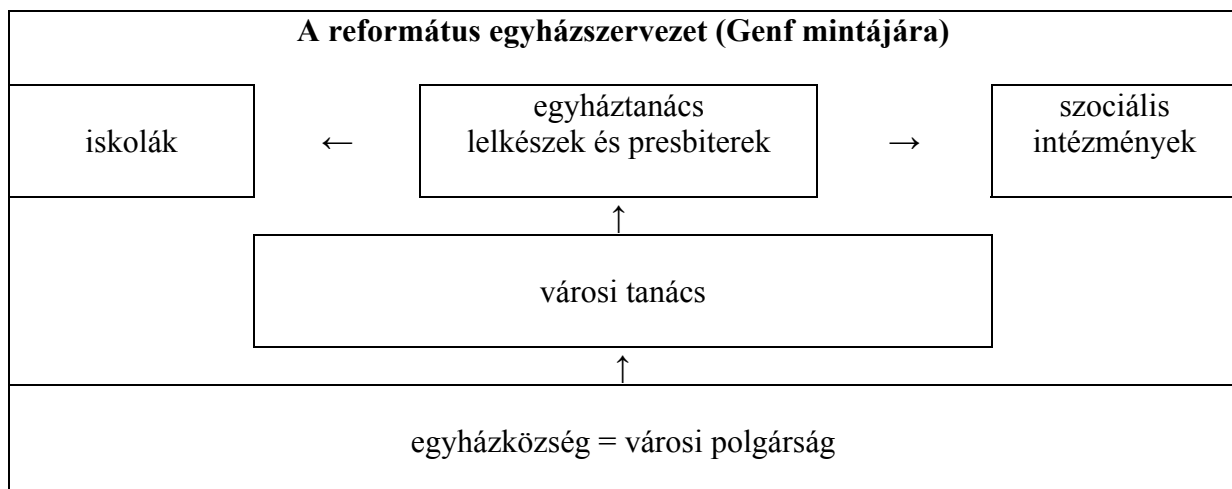
13. A feladat a reformáció történetéhez kapcsolódik.

(rövid)

Mutassa be a források és ismeretei alapján a reformáció kálvini irányzatát! Válaszában térjen ki az elterjedésére és az egyházszerkezetre is! Használja a középiskolai történelmi atlaszt!

„Eleve elrendelésnek pedig Istennek azt az örök elhatározását nevezzük, amellyel önmagában elvégezte azt, hogy akarata szerint mi történjék minden egyes emberrel.”
(Kálvin: *A keresztyén vallás rendszere*; 1535)

„És ugyancsak meddő volna, ha magánemberek vitatkoznának arról, hogy melyik államforma a leghelyesebb, mert nem őket illeti az állami szervezet megállapítására vonatkozó tanácskozás. Aztán meg nem is lehet vakmerőség nélkül eldönteni ezt, mivel ennek a vitának az eldöntése a körülményektől függ. A királyságból könnyű zsarnokságba átsiklani, de nem sokkal nehezebb az előkelők uralmából a kevesek párturalmába, s még ennél is könnyebb a népuralomból a lázongásba jutni. Bizonyára, hogyha magában vizsgáljuk ama három kormányformát, egyáltalán nem tagadhatom, hogy az arisztokrácia vagy az általa és a polgári közrend által kormányzott állam a többit messze felülmúlja. Az emberek bűne és hibája idézi elő, hogy biztosabb és tűrhetőbb, ha a kormányzatot többen tartják kezükben, hogy egyik a másiknak támogatója legyen, egymást tanítsák, és ha valamelyik továbbmegy, többen legyenek a bírák.” (Kálvin: *A keresztyén vallás rendszere*; 1535)

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Szempontok	Elérhető	Elért
	pont	
Feladatmegértés	4	
Tájékozódás térben és időben	4	
Szaknyelv alkalmazása	4	
Források használata	4	
Eseményeket alakító tényezők feltárása	6	
Megszerkesztettség, nyelvhelyesség	2	
Összpontszám	24	
	Osztószám 2	
Vizsgapont	12	

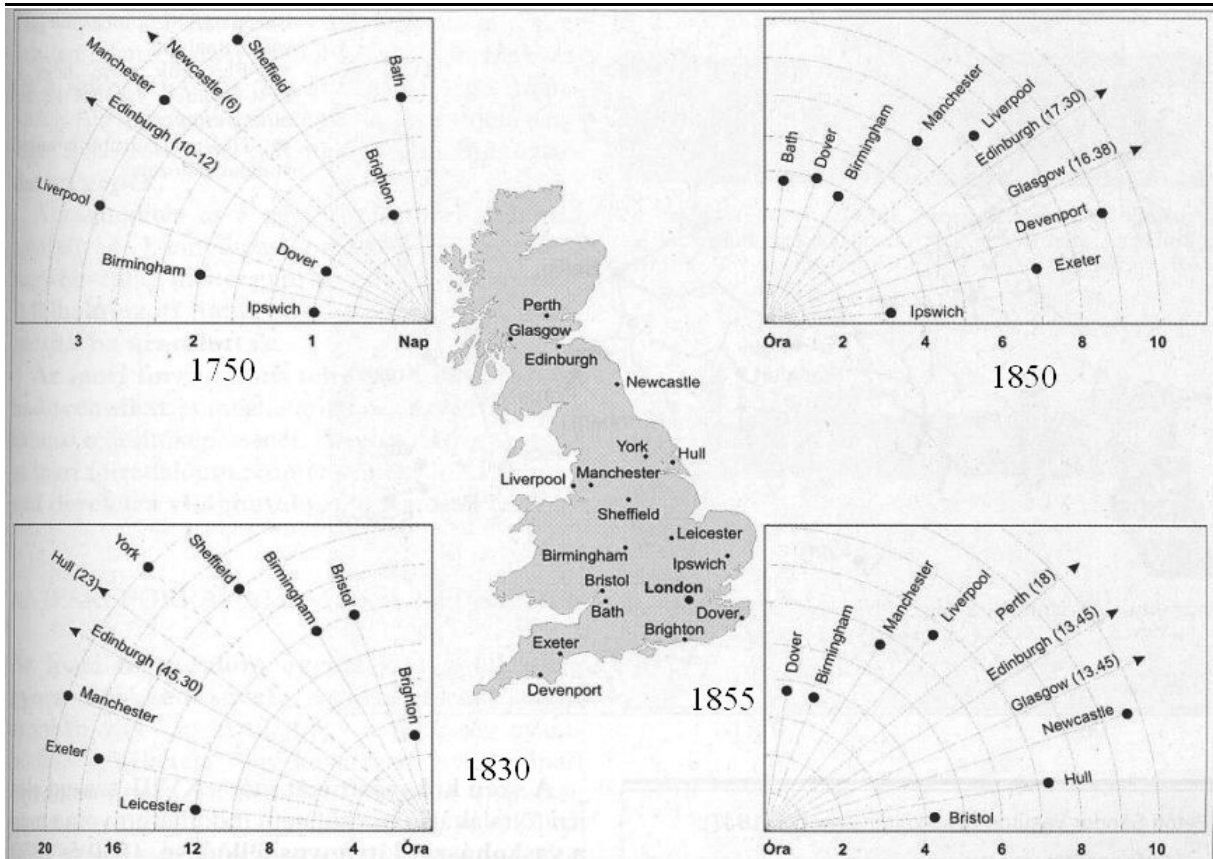
14. A feladat az ipari forradalomhoz kapcsolódik.

(rövid)

Mutassa be a források és ismeretei alapján a „vasútépítés forradalmát”! Válaszában térjen ki arra, hogyan hatott a vasútépítés a gazdaság egészének fejlődésére!

„A kijelölt időpontban a menet megindult. A vonat élén mozdony haladt, készítője, Stephenson vezetésével; a mozdony után hat vagon következett szénrel és liszttel, ezek után egy vagon, melyben a vasút igazgatói és tulajdonosai foglaltak helyet személyzetükkel, ezt követte húsz szenes vagon, melyeket utasok számára alakítottak át, és zsúfolva voltak velük s végül hat, szénrel megrakott vagon. Darlington felé az út nagyon lejtett, s Stephenson elhatározta, hogy ezen a helyen kipróbálja a mozdony gyorsaságát; jelt adott, s miután tiszta lett az út, a sebességet óránként tizenöt mérföldre (24 km) növelte. Amikor a vonat megérkezett, Darlingtonban kiderült, hogy a vagonokban 450 utas volt, a vonat súlya pedig 90 tonnát tett ki.”
(Kortárs beszámoló)

A vasútvonalak hossza (km)			
	Nagy-Britannia	A többi európai ország	USA
1840	1.348	1.577	4.535
1850	10.653	12.851	14.517
1860	16.787	35.075	49.286

Az utazási idő (menetidő) csökkenése Londonból néhány fontosabb városba

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

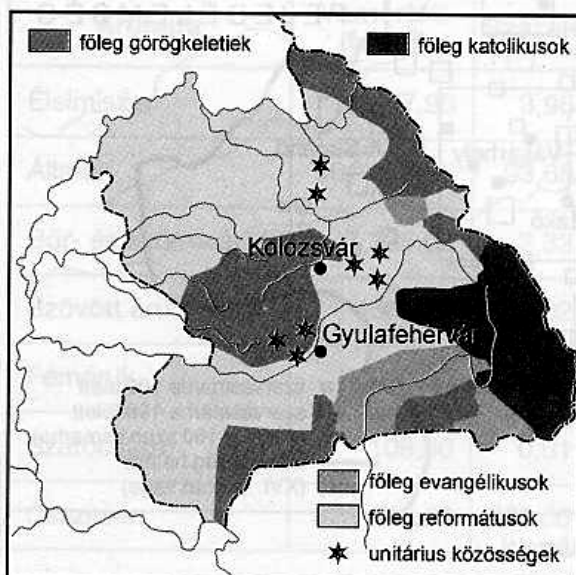
.....

.....

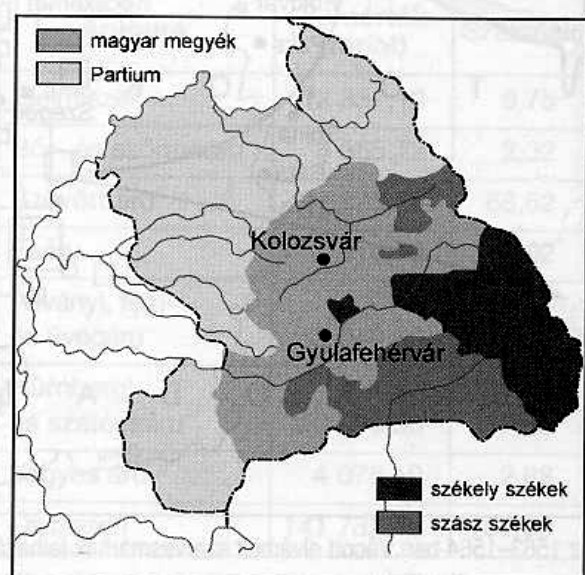
.....

Szempontok	Elérhető	Elért
	pont	
Feladatmegértés	4	
Tájékozódás térben és időben	4	
Szaknyelv alkalmazása	4	
Források használata	4	
Eseményeket alakító tényezők feltárása	6	
Megszerkesztettség, nyelvhelyesség	2	
Összpontszám	24	
	Osztószám 2	
Vizsgapont	12	

15. A feladat Erdély történelméhez kapcsolódik. (rövid)
Mutassa be a források és ismeretei alapján a XVI-XVII. századi erdélyi társadalom etnikai, vallási és rendi tagolódását! Használja a középiskolai történelmi atlaszt!

Erdély felekezeti megoszlása

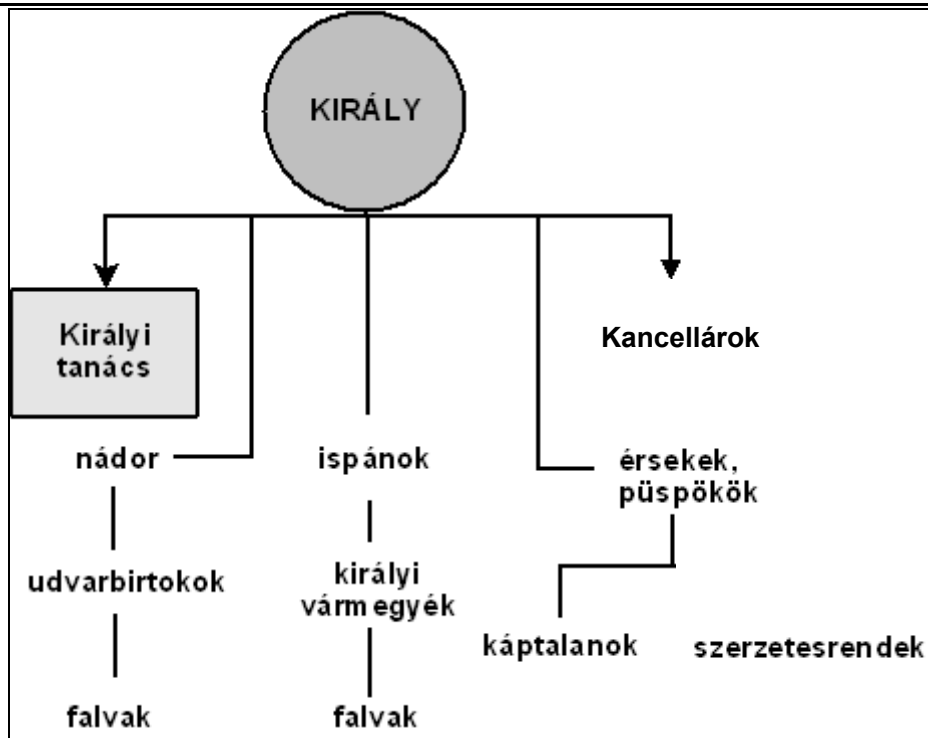
Erdély közigazgatási beosztása

Az Erdélyi Fejedelemség népei a XVI. század végén (becslés)			
	magyar	német (szász)	román
Székelyföld	150.000	0	0
Szászföld	0	65.000	15.000
erdélyi vármegyék	240.000	20.000	200.000
partiumi vármegyék	170.000	0	110.000
<i>összesen</i>	<i>560.000</i>	<i>85.000</i>	<i>325.000</i>

Szempontok	Elérhető	Elért
	pont	
Feladatmegértés	4	
Tájékozódás térben és időben	4	
Szaknyelv alkalmazása	4	
Források használata	4	
Eseményeket alakító tényezők feltárása	6	
Megszerkesztettség, nyelvhelyesség	2	
Összpontszám	24	
	Osztószám 2	
Vizsgapont	12	

16. A feladat az államalapításhoz kapcsolódik. (hosszú)
Mutassa be a források és ismeretei alapján az I. István alapította feudális állam felépítését és működését! Válaszában térjen ki az egyházszervezet, a közigazgatás és a földbirtokviszonyok bemutatására! Használja a középiskolai történelmi atlaszt!

Földbirtoktípusok I. István korában					
	Királyi birtok		Adományozott birtok		Nemzetségi birtok
Birtoktípus	várbirtokok (várföldek)	udvarbirtokok	egyházi birtokok	magánbirtokok	nemzetségi szállásterületek
Arányok	Kb. 2/3				Kb. 1/3

Államszervezet I. István korában

Egyházszervezet I. István korában	
Katolikus egyház	
Világi papság	Szerzetesség
Érsekségek	bencés kolostorok
Püspökségek	
Érsekségek és püspökségek káptalanjai; székesfehérvári társaskáptalan	
Plébániák	

„6. Királyi hatalmunknál fogva elhatározzuk, hogy mindenkinek álljon szabadságában vagyonát felosztani, feleségének, fiainak és leányainak vagy az egyháznak adományozni, és ezt a halála után se merje senki érvénytelenné tenni.

7. Különösen akarjuk, hogy miképpen mi másoknak megadtuk a lehetőséget, hogy javaik felett szabadon rendelkezhessenek, úgy azok a javak is, valamint katonák, szolgák, és bármi, ami királyi méltóságunkhoz tartozik, maradjanak meg változatlanul.

8. Ha valamely pap vagy ispán valakit vasárnap ökrökkel lát dolgozni, vegyék el tőle az ökröt, és adják a várnépnek elfogyasztásra.

9. A papok pedig és az ispánok hagyják meg, hogy vasárnap mindenki menjen templomba, kivéve azokat, akik a tüzet őrzik.

15. Ha valaki az ispánok közül felesége meggyilkolásával mocskolja be magát, ötven tinóval egyezzen meg az asszony rokonaival és vezekeljen az egyház parancsai szerint. Ha pedig valamelyik vitéz vagy gazdagabb ember esik ugyanazon bűnbe, fizessen a rokonoknak tíz tinót és vezekeljen. Ha pedig a népből való ember követi el ugyanazt a bűnt, öt tinóval egyezzen meg a rokonokkal és vessék alá az említett bűjtőknek.

18. Ha valaki saját szolgálait tanúbizonyság mellett szabadsággal ajándékozza meg, halála után azokat senki szolgaságba visszavetni ne merészelje.

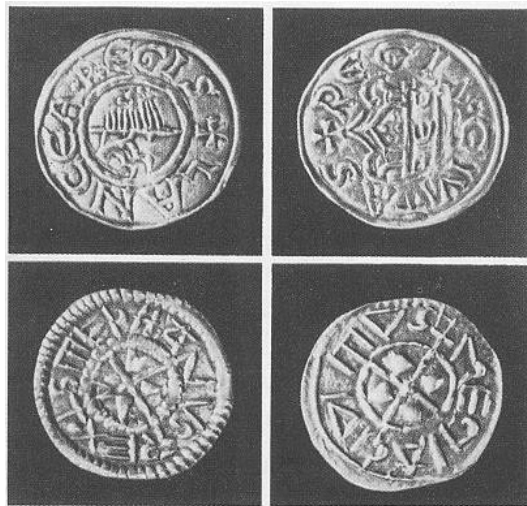
22. Senki se merészeljen szabad személyt szolgaságba hajtani.” (I. István I. törvénykönyve)

„1. Tíz falu építsen egy templomot, amelyet két telekkel s ugyanannyi szolgálával lássanak el. Ruhákról és oltárterítőkről a király gondoskodik, papról és könyvekről a püspök.

18. Ha valakinek az Isten tizedt adott egy évben, a tizedik részt adja Istennek.” (I. István II. törvénykönyve)

Az ún. kalocsai királyfej (XII. sz.).
Valószínűleg Istvánt ábrázolja.

István király által veretett pénzek.

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Szempontok	Elérhető	Elért
	pont	
Feladatmegértés	8	
Tájékozódás térben és időben	4	
Szaknyelv alkalmazása	4	
Források használata	8	
Eseményeket alakító tényezők feltárása	10	
Megszerkesztettség, nyelvhelyesség	8	
Összpontszám	42	
	Osztósorszám 2	
Vizsgapont	21	

17. A feladat a XIX. század első felének magyar történelméhez kapcsolódik. (rövid)
Mutassa be a forrás és ismeretei alapján a magyar nyelv államnyelvvé válásának folyamatát! Válaszában térjen ki arra, hogy miért sikerült ezen a területen eredményeket elérni! Használja a középiskolai történelmi atlaszt!

Kronológia

1805. évi 4. tc.	Az országgyűlési és kancelláriai feliratok magyar és latin nyelvű szerkesztése; a Helytartótanács a magyarul író törvényhatóságoknak magyarul válaszolhat; a megyei bíróságok magyarul ítélezhetnek.
1830. évi VIII. tc.	A Helytartótanács és a bíróságok nyelve a magyar; a hivatalnoki és az ügyvédi pálya – háromévi haladékkal – a magyar nyelv tudásához kötött
1836. évi I. tc.	A törvényeket magyarul fogalmazzák; ahol a prédikáció nyelve magyar, ott az anyakönyveket is magyarul vezetik.
1840. évi VI. tc.	Az országgyűlés feliratai, a megyék igazgatási nyelve a magyar; három év határidővel minden anyakönyvet magyarul kell vezetni. Plébános csak az lehet, aki tud magyarul.

„1.§ Az országgyűléshez bocsátandó minden kegyelmes királyi leiratok, előadások, válaszok és intézvények ezentúl egyedül magyar nyelven adassanak ki.

2.§ A törvénycikkek valamint már a jelen országgyűlésen is egyedül magyar nyelven alkottattak és erősítették meg. Úgy ezentúl is mind alkottatni, mind királyi kegyelmes jóváhagyással megerősítettetni egyedül magyar nyelven fognak.

3.§ Országgyűlési nyelv ezentúl kirekesztőleg a magyar leszén, egyedül a kapcsolt részek követeinek engedtetvén meg; hogy azon esetben, ha a magyar nyelvben jártasok nem lennének, a közelebbi 6 évek alatt tartandó országgyűléseken szavazataikat latin nyelven is kijelenthessék.

5.§ A királyi Helytartótanács mindennemű tárgyalásaiban, hivatalos foglalkozásairól viendő jegyzőkönyveiben, valamint Ő felsége eleibe terjesztendő felírásaiban és az ország határain belőli minden hatóságokhoz bocsátandó minden intézvényeiben a magyar nyelvet használja...

8.§ Ő felsége méltóztatott kegyelmesen rendelkezéseket tenni már aziránt is, hogy az ország határain belőli iskolákban közköztudási nyelv a magyar legyen.” (Az 1844. évi II. tc.)

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Szempontok	Elérhető	Elért
	pont	
Feladatmegértés	4	
Tájékozódás térben és időben	4	
Szaknyelv alkalmazása	4	
Források használata	4	
Eseményeket alakító tényezők feltárása	6	
Megszerkesztettség, nyelvhelyesség	2	
Összpontszám	24	
	Osztószám 2	
Vizsgapont	12	

18. A feladat Magyarország XVIII. századi demográfiai viszonyaihoz kapcsolódik.

(hosszú)

Mutassa be a források és ismeretei felhasználásával az ország újraneépítésének okait és különböző formáit! Használja a középiskolai történelmi atlaszt!

„A magas udvari haditanács kétségtelenül eléggé ismeri, hogy Magyarország felső részeit isten ostorai: a belső zavargások, a vészhozó járvány, a vizek igen káros áradása, a legyek és egerek csodálatos változatai és tömegei látogatták meg és sújtották, annyira, hogy lakosokban és mindenfajta barmokban hihetetlen mértékben súlyos veszteségeket szenvedtek és ezzel a közterhek és kötelezettségek vállalására elégtelenek lettek. A kedvező alkalom kínálkozásával nemcsak a magam java, de a közjó érdekében is szorgalmasan és minden erővel azon fáradozom, hogy svábokkal, akik a jelenlegi helyzetük következtében otthonukat elhagyni és betéví falatjukat más vidéken, különösen ebben az erősen elnéptelenedett hazában, keresni kénytelenek, az üres helységeket népessé tegyem, és így az említett lakossághiányt legalább részben kiegyenlítsem, egyúttal pedig a közterhek és kötelezettségek ellátásáról gondoskodjam és ami a legfőbb dolog: a katolikus vallás is inkább gyarapodhassék.” (Károlyi Sándor *folyamodványa az Udvari Haditanácshoz; 1712*)

„103. cikkely

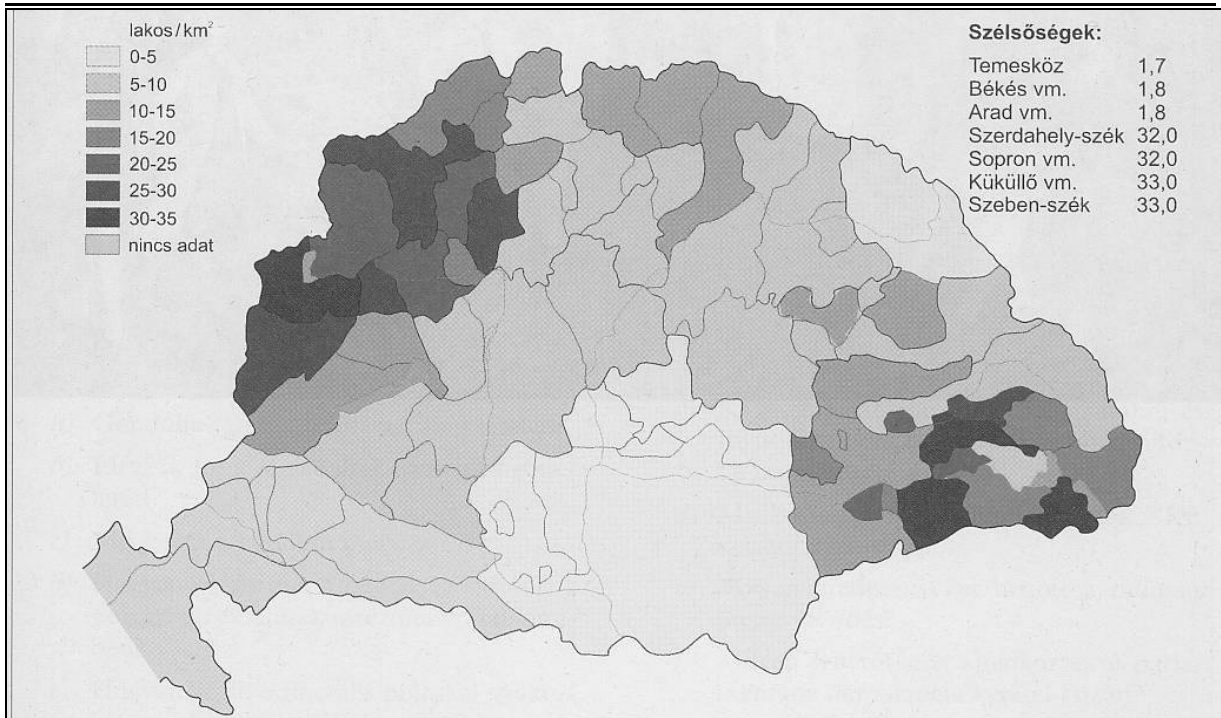
Az ország benépesítéséről.

Ő legszentségesebb felsége jószágosan meg fogja engedni, hogy bármely szabad embert, hat éven keresztül, minden közadó fizetéstől való mentesség feltétele mellett, az országba hívhassanak, és hogy e szabadságot országszerte kihirdethessék. [...]

117. cikkely

Különfélenemű kézműveseknek az országba behozataláról.

Ő legszentségesebb felsége kegyelmesen rendelkezni fog, hogy kézműveseket hívjanak az országba, a közterhektől való és tizenöt éven át tartó teljes mentesség biztosításával.” (Részlet az 1723. évi CIII. és CXVII. törvénycikkekből)

Magyarország népsűrűsége 1720-ban

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Szempontok	Elérhető	Elért
	pont	
Feladatmegértés	8	
Tájékozódás térben és időben	4	
Szaknyelv alkalmazása	4	
Források használata	8	
Eseményeket alakító tényezők feltárása	10	
Megszerkesztettség, nyelvhelyesség	8	
Összpontszám	42	
	Osztószám 2	
Vizsgapont	21	

19. A feladat Magyarországnak a II. világháborúban való részvételével kapcsolatos.
(rövid)

Mutassa be a források és ismeretei alapján a 2. magyar hadsereg doni katasztrófáját! Értelmezze a hadseregpáncsnok hadparancsát és a történész értékelését! Használja a középiskolai történelmi atlaszt!

„20.05 A 23. és 19. hadosztályoknak az utolsó emberig ki kell tartani. Egy lépést hátrajönni nem szabad. Világos tehát? A legkíméletlenebb rendszabályokkal meg kell akadályozni, hogy egy ember is állását elhagyja. Ott csak meghalni lehet, de hátramenés nincs. Köszönöm, végeztem. Isten veled.” (Jány Gusztáv vezérezredes, a 2. magyar hadsereg parancsnokának parancsa telefonon; 1943. január 16.)

„A 2. magyar hadsereg elvesztette becsületét, mert kevés esküjéhez és kötelességéhez hű ember kivételével nem váltotta be azt, amit tőle mindenki joggal elvárhatott. Állásainkból ellenséges túlerő kivethetett még akkor is, ha a csapat kötelességét megtette. Ez nem szégyen. Ez szerencsétlenség. De becstelenség az a lelkevesztett,

fejnélküli gyáva menekülés, mit látnom kellett, s amiért most a szövetséges német hadsereg és az otthon mélységesen megvet bennünket. Ehhez minden oka meg is van. [...] Elsősorban annak van jussa élelemhez, aki elöl harcol, aki helyét elhagyja, és itt hátul gyülekezik, örüljön, ha annyit kap, hogy éhen nem pusztul. Helyünket német csapat foglalta el, az megérdemel minden gondoskodást – mi addig, míg rend nem lesz, míg harcra alkalmas egységgé nem formálódunk, ilyenekkel ne számoljunk, mert arra érdemtelenné váltunk.” (Jány Gusztáv hadparancsa*; 1943. január 24.)

[* A hadparancsot utólag visszavonta.]

„A 2. magyar hadsereg tragédiája [...] alkalmat adott arra, hogy a felsőbb katonai vezetés a legrosszabb oldaláról mutakozhasson be. Mindez különösen érdekes annak fényében, hogy a teljes vereség állapotában sem volt minden eleve elrendeltetett. A hadsereg hadműveleti osztálya január 15-én arra a felismerésre jutott, hogy önerőből az eredeti vonalak visszaszerzése, de a tervszerű visszavonulás sem lehetséges, sőt az eredményes ellenállás feltételei is hiányoznak. [...] Jány lelki összeomlásának egyik legfontosabb oka a magyar felső tisztikarban rejlő, németekkel szembeni kisebbségi komplexus, az ebből adódó túlteljesítési kényszer és a fegyelmezettséggel már nem leplezhető önsajnálattal lehetett. [...] E mondatok mögül egy sértődött, tehetetlen és kisebbségi érzésektől gyötört személyiség képe rajzolódik ki. Azok a vélekedések, amelyek szerint Jány kiváló hadosztályparancsnok lehetett volna, de hadseregparancsnoknak túlságosan merev és apolitikus természete miatt alkalmatlan, teljes mértékben igazolást nyertek a fent idézett hadseregparancs által. [...] 1943. január 24-i hadseregparancsának közvetlen gyakorlati következménye ugyan nem volt, de az általa okozott lelki károkozás hatása felmérhetetlen. [...] Mindez alapot adott a németeknek is arra, hogy a magyar katonai teljesítményt ócsárolják, és újabb követelésekkel álljanak elő.” (Ungváry Krisztián történész; 2004)

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Szempontok	Elérhető	Elért
	pont	
Feladatmegértés	4	
Tájékozódás térben és időben	4	
Szaknyelv alkalmazása	4	
Források használata	4	
Eseményeket alakító tényezők feltárása	6	
Megszerkesztettség, nyelvhelyesség	2	
Összpontszám	24	
	Osztószám 2	
Vizsgapont	12	

20. A feladat az 1956-os forradalom és szabadságharc történetével kapcsolatos. (hosszú)
Összegezze a források és ismeretei alapján az 1956-os magyar forradalom kirobbanásához vezető okokat!

- „1. Az összes szovjet csapatoknak azonnali kivonását követeljük Magyarországról a békeszerződés határozatai alapján.
2. Az MDP-nek alulról felfelé, titkos alapon új alap-, közép- és központi vezetők választását követeljük, ezek legrövidebb időn belül hívják össze a pártkongresszust és válasszanak új Központi Vezetőséget.
3. A kormány alakuljon át Nagy Imre elvtárs vezetésével, a sztálinista-rákosi korszak minden bűnös vezetőjét azonnal váltsák le.
4. Nyilvános tárgyalást követelünk Farkas Mihály és társai ügyében, Rákosi Mátyást – aki első fokon felelős a közelmúlt minden bűnéért és az ország tönkretevéséért – hozzák haza, és állítsák a nép ítélőszéke elé.
5. Általános, egyenlő és titkos választásokat követelünk az országban, több párt részvételével, új nemzetgyűlés megválasztása céljából. Követeljük a munkásság sztrájkjogának biztosítását.
13. Követeljük, hogy a sztálini zsarnokság és politikai elnyomás jelképét, a Sztálin-szobrot a leggyorsabban bontsák le, és helyére az 1848–49-es szabadságharc hőseinek és mártírjainak méltó emlékművet emeljenek.
14. A meglévő, magyar néptől teljesen idegen címer helyett kívánjuk a régi magyar Kossuth címer visszaállítását. A magyar honvédségnek nemzeti hagyományainkhoz méltó új egyenruhát követelünk. Követeljük, hogy március 15-e nemzeti ünnep, munkaszüneti nap legyen, október 6-a pedig nemzeti gyászünnep és iskolai szünnap legyen.” (Részletek a *Műszaki Egyetem diákjai által 1956. október 22-én megfogalmazott 16 pontból*)

Katonai díszszemle a Sztálin-szobornál, 1953. április 4.

Rákosi Mátyás és Nagy Imre a Parlamentben, 1953. július 4.

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Szempontok	Elérhető	Elért
	pont	
Feladatmegértés	8	
Tájékozódás térben és időben	4	
Szaknyelv alkalmazása	4	
Források használata	8	
Eseményeket alakító tényezők feltárása	10	
Megszerkesztettség, nyelvhelyesség	8	
Összpontszám	42	
	Osztószám 2	
Vizsgapont	21	

		maximális pontszám	elért pontszám
I. Egyszerű, rövid feladatok	1. Római köztársaság	4	
	2. Középkori egyház	4	
	3. Középkori Magyarország	4	
	4. Nagy földrajzi felfedezések	3	
	5. II. József	3	
	6. A XIX. század eszmetörténete	4	
	7. A dualizmus kora	3	
	8. Világgazdasági válság	3	
	9. A Horthy-korszak külpolitikája	4	
	10. Életmód a Rákosi-korszakban	4	
	11. Az Európai Unió intézményrendszere	3	
	12. Emberi jogok	6	
	I. Összesen	45	
II. Szöveges kifejtendő feladatok	13. A reformáció	12	
	14. Ipari forradalom	12	
	15. Erdély társadalma	12	
	16. A magyar államalapítás	21	
	17. A magyar nyelv kérdése a reformkorban	12	
	18. A XVIII. század demográfiai viszonyai	21	
	19. Magyarország a II. világháborúban	12	
	20. Az 1956-os forradalom és szabadságharc	21	
ÖSSZESEN:	90		

javító tanár

Dátum:

	elért pontszám	programba beírt pontszám
I. Egyszerű, rövid feladatok		
II. Szöveges kifejtendő feladatok		

javító tanár

jegyző

Dátum:

Dátum: